

IHMISKAUPAN UHRIEN **AUTTAMISJÄRJESTELMÄ**

PUOLIVUOTISKATSAUS

1.1.—30.6.2018

Auttamisjärjestelmän tilastot alkuvuodelta 2018

Ihmiskauppa.fi –sivusto on uudistunut

Esittelyssä: Rikollisuuteen pakottaminen on erikoinen ihmiskaupan muoto

Aluksi	3
Uudistuneet ihmiskauppa.fi -sivut	3
IHME: Koulutusta esitutkintaviranomaisille ja tutkimus lapsikaupasta	4
Näe näkymättömiä -kampanja	4
Esittelyssä: Rikollisuuteen pakottaminen on ihmiskauppaa	5
Auttamisjärjestelmän tilastot 1.1. - 30.6.2018	
Suomessa tunnistettu useimmin seksuaalisen hyväksikäytön uhri	6
Uudet asiakkaat tilastoina	7
He ohjasivat ihmiskaupan uhreja auttamisjärjestelmään	8
Auttamisjärjestelmän kaikki asiakkaat 30.6.2018 - ennätysmäärä	8
Auttamisjärjestelmän henkilökunta	9
Yhteystiedot	9

ALUKSI

On selvää, että Suomessa tapahtuu seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvää ihmiskauppaa. Sen uhrin eivät kuitenkaan ohjautu avun piiriin yhtä usein kuin esimerkiksi työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhrin, joita Suomessa tunnustetaan lukuisia vuosittain.

Alkuvuodesta 2018 tähän on kuitenkin tullut muutos. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään on alkuvuodesta otettu asiakkaaksi 12 Suomessa seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi joutunutta henkilöä. Määrä on edelleen vähäinen, mutta silti

merkittävästi suurempi kuin aiempina vuosina. Mm. tämä selviää auttamisjärjestelmän tuoreista tilastoista.

Tässä puolivuotiskatsauksessa kerromme myös auttamisjärjestelmän projekteista ja kampanjoista, joiden kautta ihmiskaupan uhrien tunnistamista ja avun piiriin ohjautumista pyritään parantamaan edelleen.

Erityisesittelystä on rikollisuuteen pakottaminen, yllättävän yleinen ihmiskaupan muoto, jota on vaikeaa tunnistaa ihmiskaupaksi.

UUDISTUNEET IHMISKAUPPA.FI -SIVUT

Kuinka voit auttaa?

Sinulla on rooli

Jotta ihmiskaupan uhria voi auttaa, hänet täytyy ensin huomata ja tunnistaa. Juuri sinulla voi olla merkittävä rooli ihmiskaupan uhrin tunnistamisessa ja avun piiriin ohjaamisessa.

Tietoa auttajille

Tunnista ihmiskauppa

Oletko ihmiskaupan uhri?
Apua on saatavilla!

Me autamme sinua, soita
029 54 63 177

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän ylläpitämät uudistetut ihmiskauppa.fi –verkkosivut avautuivat kesäkuun 2018 lopussa.

Sivusto tarjoaa nyt tehokkaammin tietoa ihmiskaupan vastaisesta työstä sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja kohtaamisesta. Sivustolla neuvotaan, kuinka mahdollinen uhri ohjataan auttamisjärjestelmään ja Tietoa auttajille –osiosta löytyvät myös lomakkeet, joilla henkilöä voi esittää auttamisjärjestelmän asiakkaaksi.

Sivustolla on myös oma osionsa kotikunnille, joiden asiakkaana on ihmiskaupan uhri.

Mahdolliselle ihmiskaupan uhrille tarjotaan useita eri väyliä avun saamiseen joko valtiolta tai järjestöiltä. Myös yhteydenottotapoja on useita: soitto infopuhelimeen, yhteydenottolomake sekä live chat -palvelu. Chat

on aluksi auki vain tiistaisin klo 13 - 15, mutta sen käytön laajentamista suunnitellaan.

Apua uhrille –osion kautta mahdollinen uhri voi tunnistaa tilanteensa ja hakeutua avun piiriin, joko auttamisjärjestelmään tai valitsemansa järjestön suojaan.

Auttamisjärjestelmään otettiin yhteyttä verkkosivujen kautta jo samana päivänä kun uudistettu sivusto avattiin. Yhteyttä ottanut henkilö oli joutunut ihmiskauppaan viittaaviin olosuhteisiin ja pyysi apua.

Sivuston kehittämiseen on saatu tukea Euroopan unionin sisäisen turvallisuuden rahastosta (ISF-P).

SISÄISEN TURVALLISUUDEN RAHASTO
– POLIISIYHTEISTYÖ, RIKOLLISUUDEN
EHKÄISEMINEN JA TORJUMINEN SEKÄ
KRIISINHALLINTA
Euroopan unionin tuella

Auttamisjärjestelmä valmistelee esitutkintaviranomaisille tarkoitettua koulutuspakettia sekä selvitystä lapsikaupan tilasta Suomessa.

Esitutkintaviranomaisille tarkoitettu koulutuspaketti sisältää kaksi erillistä verkkokoulutusmoduulia, jossa syvennyttään ihmiskauppailmiöön ja sen erityispiirteisiin esitutkinnoissa. Kyseessä on laaja koulutuspaketti, jota voivat käyttää sekä aloittelevat esitutkintaviranomaiset että alan konkarit. Moduulit on rakennettu yhteistyössä Poliisihallituksen, Rajavartiolaitoksen esikunnan, Poliisiammattikorkeakoulun ja Raja- ja merivartiokoulun kanssa ja ne saadaan käyttöön syksyllä 2018, kun varsinaiset lähikoulutukset moduuleista alkavat.

Lähikoulutuksia järjestetään ympäri Suomea kaikilla 11 poliisilaitoksella sekä Rajavartiolaitoksen hallintoyksiköissä. Lähikoulutuksilla pystytään antamaan noin 200–300 esitutkintaviranomaiselle työvälineitä ihmiskauppailmiön torjumiseen.

Lapsikaupasselvityksen tarkoituksena on selvittää lapsikaupan tilannetta Suomessa. Keskeisiä kysymyksiä selvitykselle ovat

esimerkiksi: Millaisia muotoja lapsiin kohdistuva ihmiskauppa Suomessa saa? Millaisia tapauksia on tullut viranomaisten, järjestöjen ja muiden tietoon? Miten tietoon tulleissa tapauksissa on toimitettu? Miten lapsiin kohdistuvaa ihmiskauppaa voidaan Suomessa tunnistaa ja ennaltaehkäistä?

Selvitys toteutetaan yhteistyössä YK:n alaisen Euroopan rikinnäalipolitiikan instituutti HEUNI:n kanssa vuoden 2018 aikana. Raportti julkaistaan vuoden 2019 alkupuolella.

Sekä esitutkintaviranomaisten koulutusmoduulit että lapsikaupasselvitys ovat osa auttamisjärjestelmän koordinoimaa IHME-hanketta. IHME-hanke saa tukea Euroopan unionin sisäisen turvallisuuden rahastosta (ISF-P).

SISÄISEN TURVALLISUUDEN RAHASTO
– POLIISIYHTEISTYÖ, RIKOLLISUUDEN
EHKÄISEMINEN JA TORJUMINEN SEKÄ
KRIISINHALLINTA
Euroopan unionin tuella

NÄE NÄKYMÄTTÖMIÄ –KAMPANJA

Huomaa ihmiskaupan uhri ja kerro avusta, johon hänellä on oikeus. Ota meihin yhteyttä. Me autamme.

IHMISKAUPAN UHRIEN
AUTTAMISJÄRJESTELMÄ
www.ihmiskauppa.fi

Huomaa ihmiskaupan uhri ja kerro avusta, johon hänellä on oikeus

Kuinka ihmiskaupan uhri tunnustetaan ja kuinka hänet voisi ohjata avun piiriin? Näihin kysymyksiin vastaa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän uusi kampanja. Syksyllä 2018 käynnistyvä kampanja on suunnattu viranomaisille, järjestöille sekä muille toimijoille, jotka saattavat työssään kohdata ihmiskaupan uhreja.

Kampanjajulisteet kehottavat näkemään näkymättömiä, eli tunnistamaan piilorikollisuutena tunnetun ihmiskaupan uhreja keskuudessamme. Julisteet ohjaavat hakemaan lisätietoa ihmiskauppa.fi –nettisivuilta. Julisteiden lisäksi kampanjaan kuuluu myös esite, jossa annetaan lyhyet ja ytimekkäät ohjeet ihmiskaupan uhrin kohtaamiseen ja avun piiriin ohjaamiseen.

Julisteita ja esitteitä voi tilata osoitteesta ihmiskauppa.auttamisjarjestelma@migri.fi tai soittamalla auttamisjärjestelmän infonumeroon 029 54 63 177.

RIKOLLISIIN TEKOIHIN PAKOTTAMINEN ON IHMISKAUPPAA

HUUMEVELKOJA PERITTÄESSÄ VELALLINEN SAATTAJAA JOUTUA TEKEMÄÄN RIKOKSIA TAHTONSA VASTAISESTI. JOISSAIN TAPAUKSISSA KYSEESSÄ VOI TUOLLOIN OLLA IHMISKAUPPA. RIKOLLISUUTEEN PAKOTTAMISEN UHRIKSI VOI JOUTUA MYÖS VAIKKAPA LAPSI, JOTA HUOLTAJA KÄYTTÄÄ OSANA RIKOLLISTA TOIMINTAA. JOS UHRI EI PYSTY HA-KEMAAN APUA TAI KERTOMAAN TILANTEESTAAN, HÄNET SAATETAAN TUOMITA RIKOKSISTA, JOIDEN TEKEMISEEN HÄNET ON PAKOTETTU.

"Päihdevelkoja peritään yhä julmemmin. Huumevelkaisia pakotetaan tekemään velkoja vastaan rikoksia." Näin totesi Oulun poliisilaitoksen poliisimies sanomalehti Kalevan haastattelussa vuonna 2007. Hän jatkoi toteamalla, että velallinen on helppo saada tekemään erilaisia keikkoja. Poliisin mukaan väkivalta tai sen uhka ei kohdistu pelkästään velalliseen, vaan myös hänen perheeseensä ja muihin lähiomaisiin.

Ilmiö ei ole uusi

Rikolliseen toimintaan pakottaminen ja siitä hyötyminen on yksi ihmiskaupan muodoista. Se voi tarkoittaa henkilön painostamista esimerkiksi taskuvarkauksiin, myymälävarkauksiin, huumausaineden laittomaan kauppaamiseen, väkivaltarikoksiin tai muuhun rangaistavaan toimintaan.

Uhrilla ei ole mahdollisuutta kieltäytyä rikollisesta toiminnasta tai poistua tilanteestaan. Uhri ei myöskään saa pitää rikoksilla kerättyä taloudellista tuottoa vaan tuotto tulee luovuttaa hyväksikäyttäjälle kokonaan tai osittain.

Ilmiö ei ole uusi, sitä on vain hyvin vaikeaa tunnistaa. Suomessa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään on ohjautunut sen 12-vuotisen olemassaolon aikana vain kourallinen henkilöitä, joiden on arvioitu joutuneen rikollisuuteen pakottamiseen liittyvän ihmiskaupan uhri-

si. Uhreja on todennäköisesti kuitenkin huomattavasti enemmän.

Uhri pelkää rangaistusta kahdelta taholta

Rikollisuuteen pakottamisen uhri on erittäin hankalassa asemassa. Jäädessään kiinni tekemistään rikoksista hän ei kokemansa painostuksen ja uhkailun vuoksi voi kertoa viranomaisille hyväksikäyttäjistään. Näin ollen uhri päätyy saamaan rangaistuksen rikoksista. Uhri uskoo, että hyväksikäyttäjistä kertomisella olisi huomattavasti raskaammat seuraukset, jotka voisivat kohdistua myös uhrin läheisiin.

Rikoksista kiinni jäänyt uhri leimautuu helposti "tavalliseksi pikkurikolliseksi", joka on aiheuttanut ongelmansa itse. Jos uhri on lisäksi vaikkapa päihderiippuvainen, häntä ei saateta pitää kovin uskottavana ihmiskaupan uhrina.

Tapauksissa, joissa vanhemmat tai muut huoltajat teettävät alaikäisellä huollettavallaan vaikkapa taskuvarkauksia, voi lapsi kokea tilanteen normaalina eikä halua eikä uskalla asettua huoltajiaan vastaan. Tiivistä yhteisöstään riippuvainen ja haavoittuva aikuinen voi joutua vastaavaan asemaan.

Uhria ei tulisi tuomita rikoksista

Ihmiskauppaa sääntelevien kansainvälisten sopimusten mukaan ihmiskaupan uhria ei saa rangaista rikoksista, joihin hänet on pakotettu. Nämä säädökset eivät kuitenkaan voi käytännössä toteutua, jos uhri ei uskalla kertoa kokemuk- sistaan, eivätkä viranomaiset osaa muutoin tunnistaa häntä ihmiskaupan uhriksi.

Lisää rikollisuuteen pakottamisesta sekä muista ihmiskaupan muodoista kerrotaan www.ihmiskauppa.fi -sivustolla.

SUOMESSA UHRIUTUNUT USEIMMIN

SEKSUAALISEN HYVÄSIKÄYTÖN UHRI

AUTTAMISJÄRJESTELMÄÄN ON ALKUVUODESTA 2018 HAKEUTUNUT ENNÄTYSMÄÄRÄ UUSIA ASIAKKAITA. UUSISTA ASIAKKAISTA LIKI 40 PROSENTTIA ON JOUTUNUT IHMISKAUPPAAN VIITTAAVIIN OLOSUHTEISIIN SUOMESSA TAI HEIDÄN HYVÄSIKÄYTTÖNSÄ ON ALKANUT ULKOMAILLA MUTTA JATKUNUT SUOMESSA. USEIMMITEN SUOMESSA HYVÄSIKÄYTETTY HENKILÖ OLI JOUTUNUT SEKSUAALISEN HYVÄSIKÄYTÖN KOHTEEKSI.

Auttamisjärjestelmään on vuosi vuodelta hakeutunut entistä enemmän mahdollisia ihmiskaupan uhreja. Se, että asiakasmäärät rikkovat joka vuosi edellisvuoden ennätyksen, ei ole enää uutinen.

Merkittävää on se, että vuoden 2018 alkupuoliskolla on tunnistettu tavallista enemmän nimenomaan Suomessa seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi joutuneita henkilöitä. Alkuvuodesta heitä on tunnistettu ja ohjattu viranomaisavun piiriin 12.

Suomessa on perinteisesti tunnistettu etenkin työvoiman hyväksikäytön uhriksi joutuneita henkilöitä. Tilanne on ollut lähes kaikissa muissa EU-valtioissa täysin päinvastainen, ja Suomea on usein kritisoitu siitä, ettei seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan, esimerkiksi prostituutioon pakottamisen, uhreja tunnisteta.

Vuoden 2018 alkupuoliskolla tunnistettujen uhrien määrä on tietenkin edelleen

vähäinen verrattuna siihen, kuinka paljon seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvää ihmiskauppaa Suomessa voi olla. Uhrit, jotka eivät ole halunneet hakea apua viranomaisilta, ovat voineet saada apua ihmiskaupan uhreja auttavilta järjestöiltä. Nämä apua saaneet uhrit eivät näy auttamisjärjestelmän tilastoissa.

Moni uhri ei koskaan uskalla, pysty tai halua irrottautua tilanteestaan ja hakeutua avun piiriin. Heihin ja heidän läheisiinsä voi kohdistua kiristystä, painostusta ja uhkailua, joka estää avun hakemisen. Osaa taas ei koskaan tunnisteta, eivätkä he saa tietoa tarjolla olevasta avusta.

Suomessa hyväksikäytettyjä 30

Alkuvuodesta auttamisjärjestelmän asiakkuuteen otettiin 76 mahdollista ihmiskaupan uhria. Heistä kolmenkymmenen kohdalla hyväksikäyttö oli joko osittain tai kokonaisuudessaan tapahtunut Suomessa. Työvoiman hyväksikäyttöön liitty-

vän ihmiskaupan tai sen lähirikoksen uhriksi arvioitiin Suomessa joutuneen 10 henkilöä. Neljän ihmisen arvioitiin joutuneen avioliittoon pakotetuksi. Samoin neljän henkilön arvioitiin joutuneen muunlaisen ihmiskauppaan liittyvän hyväksikäytön, esimerkiksi rikollisuuteen pakottamisen kohteeksi.

Suomessa hyväksikäytetyksi joutuneista henkilöistä noin kolmannes oli hyväksikäyttötilanteessa ollut Suomessa ilman laillista oleskeluoikeutta. Laittoman oleskelun takana oli kuitenkin vain harvoin henkilön saama kielteinen turvapaikkapäätös.

Turvapaikanhakijoita Suomessa hyväksikäytetyistä oli samoin kolmannes. Monella heistä turvapaikkaprosessi oli jo valitusvaiheessa. Kolmanneksella Suomessa uhrituneista oli joko oleskelulupa Suomeen, yleensä työnteon tai perhesiteen perusteella, tai he olivat Suomen tai muun EU-maan kansalaisia.

76 UUTTA ASIAKASTA, JOISTA KUUSI ALAIKÄISIÄ

Luvut aiempia vuosia suurempia

Auttamisjärjestelmään esitettiin alkuvuodesta 2018 yhteensä 115 henkilöä, joista 76 otettiin auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. Viisi esitystä odottaa edelleen ratkaisua. Edellisvuonna esityksiä vastaanotettiin 88 ja uusia asiakkuuksia syntyi 55. Vuonna 2016 esityksiä tehtiin 74 ja uusia asiakkaita otettiin 45.

Alkuvuoden 2018 uudet asiakkaat edustavat 29 eri kansalaisuutta. Alaikäisiä uusista asiakkaista on kuusi.

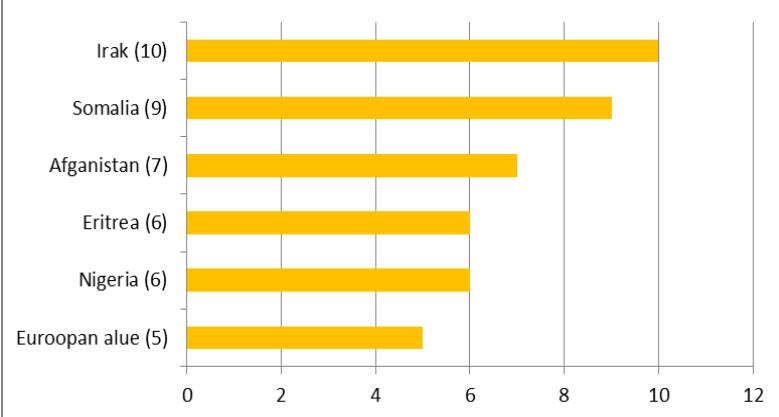
Siirtolaisuus ja ulkomaalaisuus riskitekijöitä

Uusista asiakkaista vain vajaa neljännes oli joutunut ihmiskaupan uhriksi omassa kotimaassaan, tosin joidenkin henkilöiden kohdalla hyväksikäyttö oli saattanut alkaa omassa kotimaassa ja jatkua ulkomailta. Suomessa uhriksi joutuneista lähes kaikki olivat muun valtion kuin Suomen kansalaisia. Yhteensä kotimaansa ulkopuolella ihmiskaupan uhriksi oli joutunut 76 prosenttia uusista asiakkaista.

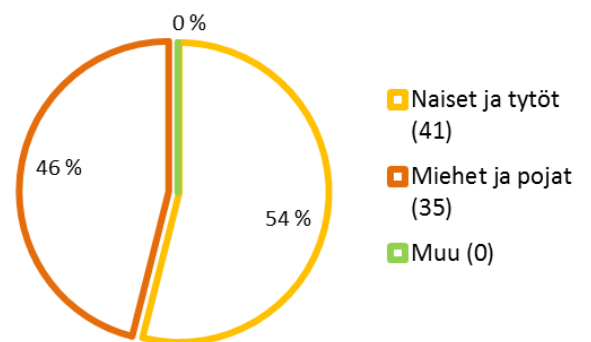
Vaikeiden olosuhteiden vuoksi kotimaastaan paenneisiin henkilöihin vaikuttaisi auttamisjärjestelmän tilastojen perusteella kohdistuvan korkea riski joutua ihmiskaupan kohteeksi.

Lisäksi suuri osa uusista asiakkaista oli joutunut hyväksikäytön kohteeksi lähdettyään ulkomaille työn tai työluopusten perässä. Pieni osa oli lähtenyt ulkomaille harjoittamaan prostituutiota, mutta joutunutkin ihmiskauppaan viitataan olosuhteisiin.

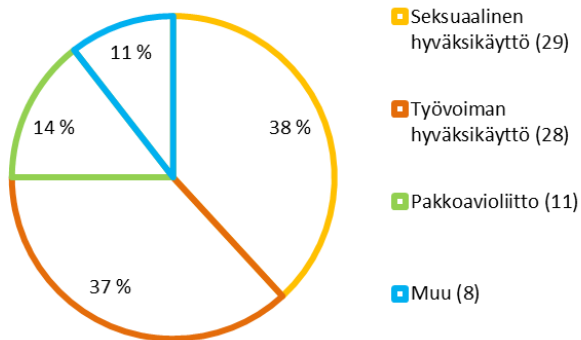
Uudet asiakkaat (76): yleisimmät kansalaisuudet

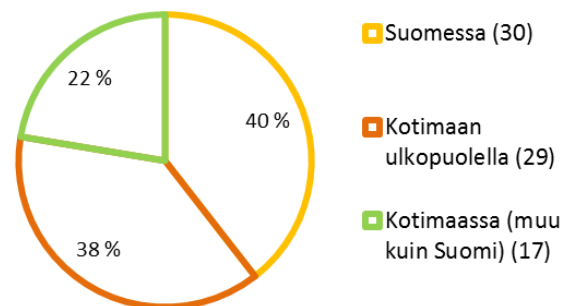
Sukupuolijakauma - uudet asiakkaat (76)

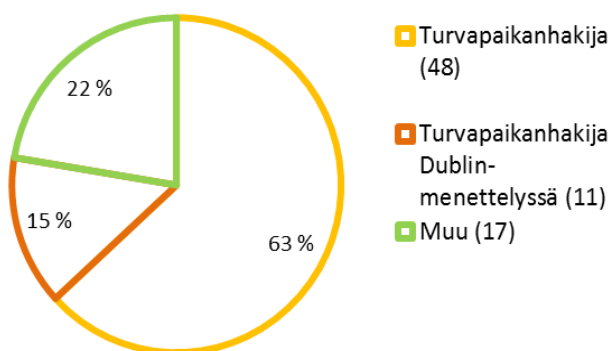
Hyväksikäytön muoto (76)

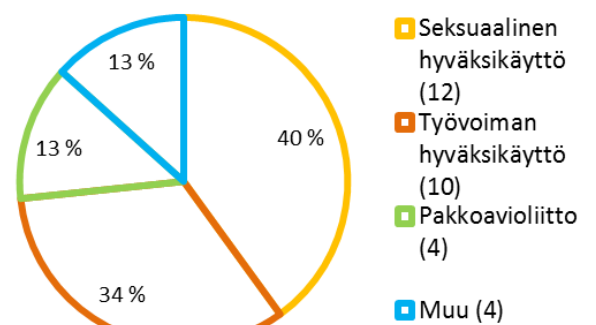
Hyväksikäytön tapahtumapaikka (76)

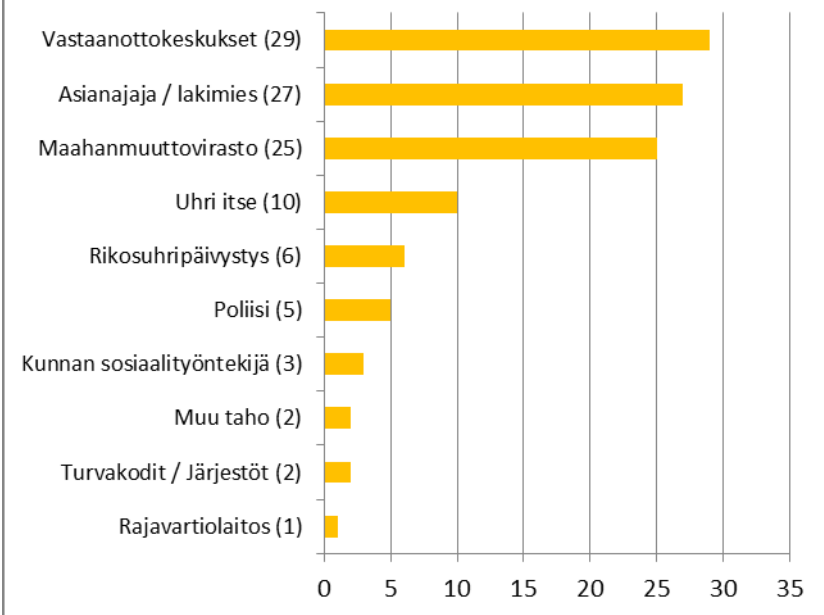
Oleskelustatus (76)

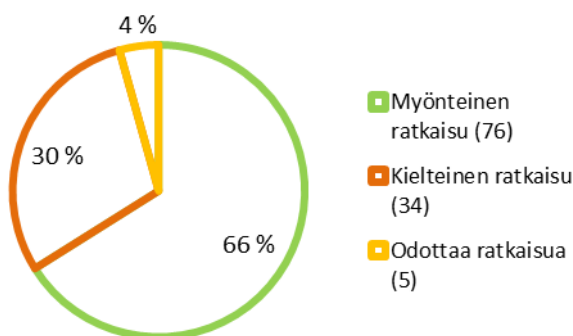
Suomessa hyväksikäytetyt (30)

Auttamisjärjestelmään uhreja ohjanneet tahot 1.1. - 30.6.2018

Ratkaisut esityksiin (115)

Lakimiehet merkittävä tunnistaja

Asianajajat ja lakimiehet ovat nousseet merkittäväksi ryhmäksi mahdollisten ihmiskaupan uhrien tunnistamisessa ja avun piiriin ohjaamisessa. Usein uhri saattanut etsiä oikeudellista apua Suomessa kokeemiinsa ongelmiin, jolloin lakimies/asianajaja on tunnistanut hänet mahdolliseksi ihmiskaupan uhriksi. Oikeusavustajat tunnistavat paljon myös merkkejä Suomen ulkopuolella tapahtuneesta hyväksikäytöstä.

Maahanmuuttovirastosta ja vastaanottokeskuksista on edelleen tehty lukuisia esityksiä henkilön ottamiseksi auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. Maahanmuuttoviraston tekemät esitykset koskevat yleisimmin Suomen ulkopuolella hyväksikäytettyjä henkilöitä. Vastaanottokeskuksissa tunnistetaan sekä Suomessa että ulkomailla hyväksikäytettyjä.

Merkittävää on sekin, että kymmenen mahdollista ihmiskaupan uhria on löytänyt avun itse. Auttamisjärjestelmä toivoo, että uudistetut ihmiskauppa.fi -nettisivut osaltaan vaikuttavat tämän luvun nousemiseen jatkossa.

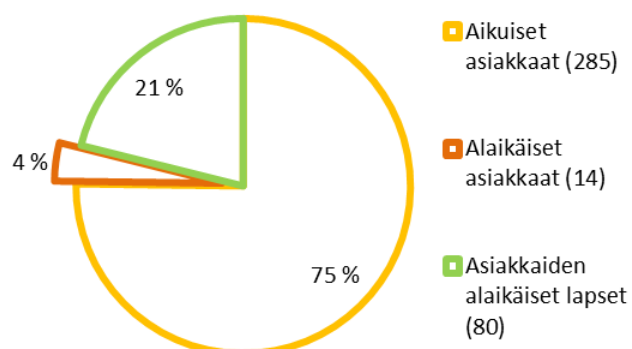
AUTTAMISJÄRJESTELMÄN KAIKKI ASIAKKAAT 30.6.2018 - ENNÄTYSMÄÄRÄ

Nigerian kansalaiset suurin ryhmä

Auttamisjärjestelmän kokonaisasiakasmäärä on korkeampi kuin koskaan aiemmin. Asiakkaita järjestelmässä on 299. Asiakkaiden alaikäisiä lapsia järjestelmässä on lisäksi 80, jolloin palveluiden piirissä on yhteensä 379 henkilöä. Tätä tilannekatsausta julkaistaessa luku on edelleen kasvanut.

Asiakkaista 119 on miehiä tai poikia ja 180 naisia tai tyttöjä. Alaikäisiä asiakkaista on 14 henkilöä, tosin yhteensä 40 nykyistä asiakkaista on otettu järjestelmään heidän ollessaan alaikäisiä.

Auttamisjärjestelmän palveluiden piirissä olevat henkilöt 30.6.2018 (Yhteensä 379 henkilöä)

AUTTAMISJÄRJESTELMÄN HENKILÖKUNTA

Auttamisjärjestelmässä työskentelee kolme sosiaalityön ammattilaista ja neljä ylitarkastajaa. Auttamisjärjestelmän sosiaaliohjaajien virkapaikat ovat Joutsenon vastaanottokeskuksessa sekä Oulun vastaanottokeskuksessa. Uusi sosiaalityöntekijä on aloittanut auttamisjärjestelmän palveluksessa 1.6.2018. Hänen virkapaikkanaan on Helsinki. Hän tekee auttamisjärjestelmän asiakastyötä yhdessä sosiaaliohjaajien kanssa. Ylitarkastajat työskentelevät sekä Helsingissä että Joutsenossa.

Kesällä 2018 auttamisjärjestelmässä työskentelee hallinnon puolella myös korkeakouluharjoittelija.

Sekä ylitarkastajat että sosiaalityön ammattilaiset tekevät liikkuvaa työtä ja matkustavat ympäri Suomea asiakasasioissa, kouluttamassa sekä erilaisissa verkostoissa ja tapahtumis-

sa puhumassa ja keskustelemassa ihmiskauppaan liittyvistä ilmiöistä ja asioista.

Merkittävän työpanoksensa auttamisjärjestelmän toiminnalle antavat myös Joutsenon vastaanottokeskuksen johtaja sekä auttamisjärjestelmän asiakkaiden asioita käsittelevä ja auttamisjärjestelmälle konsultaatioapua antava terveydenhoitaja. IHME-hankkeen projektipäällikkö toimii myös osana auttamisjärjestelmän tiimiä.

YHTEYSTIEDOT

Lisätietoa antavat:

Ylitarkastaja Katri Lyijynen

P. 02954 63 223

Ylitarkastaja Terhi Tafari

P. 02954 63 240

Johtaja Jari Kähkönen

P. 02954 63 210

IHME-hankkeesta lisätietoa antaa:

Projektipäällikkö Veikko Mäkelä

P. 02954 63 171

INFONUMERO 24/7:

029 54 63 177

**IHMISKAUPAN UHRIEN
AUTTAMISJÄRJESTELMÄ**

ihmiskauppa.auttamisjarjestelma@migri.fi

WWW.IHMISKAUPPA.FI

 @ihmiskauppa_fi